



## **Cursus Theologicus**

**Gormaz, Juan Bautista**

**Augustae Vindelicorum, 1707**

Disputatio 3. De Intentione Ministri, & Auctore Sacramentorum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81978](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81978)

quam sicutum, sed omnino reale, & realiter de-  
nominans: etenim res esse existentes physice,  
aut moraliter, & formam proferri, materiam  
esse institutam, & voluntatem Christi esse for-  
mam insituentem, non est quid sicutum, sed  
reale; ergo &c.

92. Quapropter unio partium in hujusmodi con-  
cretis, cum non sit intrinseca, sed extrinseca  
comparri, consistens in forma determinante de-  
nominationem, non potest esse quid sicutum,  
sed reale; sic vitalis visio est forma, & deter-  
minatio ad concretum visum, cognitio vitalis  
est forma, & determinatio ad concretum co-  
gnitum, & sic de ceteris; ergo nihil inveni-  
tur, quod sit sicutum in constitutione Sacra-  
menti, ac proinde neque quod sit ens rationis, nisi  
volueris cum Esperanza vocare ens rationis im-  
proprium denominationem illam provenien-  
tem a forma extrinseca denominante compa-  
rem, de quo non curamus, cum, ut ipse fate-  
tur, talis denominatio sit vere realis propter ra-  
sones a nobis propositas, & duntaxat impro-  
priè vocetur ens rationis.

93. Fit 3. Si Sacra menta considerentur tam quod  
ad essentiam, quam quod effectus, continere  
tria. Primum significat rem Sacram, & non  
significatur. Secundum significatur, & non si-  
gnificat. Tertium significat, & significatur; quod  
significat, & non significatur, vocatur a  
Theologis in hac latissima acceptione Sacra-  
mentum; secundum quod significatur, & non si-  
gnificat, vocatur res tantum; quod significat,  
& significatur, vocatur res, & Sacramentum  
simul. Quapropter cum gratia sit res Sacra  
significata per omnia Sacra menta, & ipsa intra  
Sacramentum non significet aliam rem Sacram,  
vocatur in omnibus Sacramentis res tantum,

in Baptismo, Confirmatione, & Ordine im-  
primis characterem, materia, & formam,  
cum non significentur ab aliis, & aliunde signi-  
ficent gratiam, & characterem, dicuntur Sa-  
cramentum tantum. Character, qui signifi-  
catur a materia, & forma, & se ipso signifi-  
catur, dicitur res, & Sacramentum simul,  
in Eucharistia species, & verba, que non  
significant per aliud, & significant Corpus  
Christi, & gratiam, dicuntur Sacramentum  
tantum, Corpus Christi significatum per spe-  
ces, & verba, & aliunde significans gratiam,  
dicitur res, & Sacramentum simul.

In Matrimonio verba contrahentia, que  
non significantur per aliud, & significant con-  
fessum internum, & gratiam, vocantur Sacra-  
mentum tantum, confessus internus, & vici-  
culum indissolubile dicitur res, & Sacramentum  
simul, quia significatur per verba, & significa  
gratiam. In Sacramento Peccati verba ab-  
solutionis, cum significent gratiam, & non  
significantur per aliud, vocantur Sacramentum  
tantum; dolor autem internus ab ipsius signi-  
ficiis, & significans gratiam, vocatur, &  
Sacramentum simul. Tandem in Sacramento  
Extremae Unctionis, verba, que significant  
unctionem, & gratiam, & non significantur,  
dicuntur Sacramentum tantum; Unctio, que  
significat gratiam, & significatur a verba, dicitur  
res, & Sacramentum simul. Exinde ha-  
bene inspicatur, in eodem Sacramento po-  
sunt inveniri plura, quorum quolibet sicut  
& Sacramentum simul, ut bene notavimus.  
Benedicatur. s. sect. 4. num. 56. Ceterum non ali-  
ut plus immoremur circa acceptionem  
Sacramenti adeo latissimam.

\* \*

## DISPUTATIO III.

### DE INTENTIONE MINISTRI, ET AUCTORE SACRAMENTORUM.

95. **M**inistri Sacramentorum de lege ordinaria  
sunt soli homines viatores, qui, ut va-  
lidè confiant Sacramentum, ea omnia debent  
apponere, quæ ex Christi Domini instituitione  
ad valorem Sacramenti requiruntur. Non re-  
quiri Fidem in Ministro definitum est a Conci-  
lio Niceno, Lateranensi, & tandem a Tridentino  
ses. 7. cap. 4. de Baptismo per hæc verba:  
*si quis dixerit, Baptismum, qui erit datur ab  
Hereticis in Nominis Patris, & Fili, & Spir-  
itus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit  
Ecclesia, non esse verum Baptismum, Anathema  
sit.* Ex quo sit, neque requiri Sanctitatem  
aut probitatem in Ministro ad valorem Sacra-  
menti. Ratio est, quia Sacra menta non ha-  
bent virtutem ex Fide, aut meritis Ministro-  
rum, sed ex Passione, meritis, & Christi impe-  
tratione, neque conferunt gratiam ex opere o-

perantis, sed ex opere operato; requiruntur  
autem in Ministro ad valorem Sacramenti in-  
tentione faciendi, quod facit Ecclesia, ut confit ex  
Florentino citato num. 29. & Tridentino ses.  
7. Can. 11. dicente: *si quis dixerit, in Minis-  
triis, dum Sacra menta conficiunt, & conser-  
vant, non requiri intentionem, saltem faciendi, quod  
facit Ecclesia, Anathema sit.* Exinde gravi-  
sima exoritur controversia, pro cuius decisione  
fig.

### SECTIO I.

*An intentio Ministri sit de essentiis Sa-  
cramentis constitutiva?*

**N**on est quæstio de intentione proferenti  
verba, quæ sunt forma Baptismi, v. g.  
aboli-

An intentio Ministri sit de essentiali Sacramenti constitutivo? 441

absolutionis &c. illa enim intentio constituit eos prolatos sonos in esse verborum, & secundum eam, quam habet significationem ab hominibus; verbum enim, ut cum Philosophus accipitur in praesenti, est sonus ab ore animalis prolatus cum intentione aliquid significandi, ac proinde constituit formam in esse formae, & in esse humanae significationis, quam Christus instituit in Sacramentum; presupposita ergo illa intentione querimus modum, an intentio Ministri faciendi, quod facit Ecclesia, distincta ab intentione requisita ad constituenda verba secundum humanam suam significationem sit de essentiali constitutivo Sacramenti. Prima sententia affirmat, ita Cardinalis de Lugo, qui primus de hac re cepit dubitare, Arriaga, Bernal, Espanza, & plures R. R. Secunda sententia negat; ita videntur supponere omnes antiqui usque ad Card. de Lugo, pluresq; post ipsum R. R.

97. Pro resolutione, & clariori verae sententiae probatione suppono 1. cum omnibus, duo esse constitutivorum genera valde diversa. Primum est constitutivum pure constitutens in physica rerum natura. Secundum est constitutivum rei pure ad placitum. Sic in ramo assumpto ex voluntate hominum ad significandum vinum venale consideramus constitutivum rami, & constitutivum signi; constitutivum rami stat in materia, & forma rami utriusque unione, constitutibus pure ex physica rerum natura; constitutivum autem signi stat in ramo tanquam in materia, & voluntate hominum tanquam forma instituente eo modo, quo vult instituere, & non aliter, id estque instituente ad placitum.

98. Suppono 2. modum tendendi volitionis esse identificatum cum ipsa volitione: volitio enim ex se ipsa habet, & non ab extrinseco tendere, & instituere hoc modo, & non tendere, neque instituere alio modo; unde eo ipso suo modo tendendi potest sibi praesigere aliquos terminos, ita, ut ea voluntas se ipsa velit instituere ipsam materiam, & formam in tale signum, quando apponatur ille terminus, quem sibi praesixit voluntas, & se ipsa nolit instituere talem materiam, & formam, quando ille terminus non apponatur; quapropter deficiente termino illa voluntas, non quidem per terminum, sed per ipsam erit nolit instituendi, & quando apponatur terminus, illa voluntas non quidem per terminum, sed per ipsam erit volitio instituendi, cum per se ipsam, & non per terminum habeat suum modum tendendi; imo cum non sit voluntas instituendi terminum illum, sed hanc materiam, & formam in signum, terminus ille neque erit de constitutivo signi, neque de constitutivo voluntatis volentis, aut nolentis instituere. Hec omnia manifeste constabunt a num. 118.

99. Explico modum doctrinam nostram exemplis tum in Philosophia, tum in Theologia clarissimis: ramus appensus ad januam constituitur a philosopho insigni vini venalis per voluntatem hominum ita instituentium; ramus exinde, dum erat in agro, non erat signum vini

Ex P. Gormaz Theolog. Tom. II.

venalis; dum appenditur ad januam, est signum vini venalis: janua autem non constituitur ab hominibus in signum, sed est purus terminus, quem praesixit sibi illa voluntas hominum, quae ex suo modo tendendi non vult constitutere januam in signum, sed ramum, quando appendatur ad januam, & ex suo modo tendendi non vult constitutere ramum in signum, quando non appendatur ad januam: quapropter janua non est de constitutivo signi, sed purus terminus, quem praesixit sibi illa voluntas, ut ramus instituatur in signum. Eodem modo philosophari potest in omnibus signis ad placitum.

Hoc ipsum manifeste apparet in Theologia: 100.

voluntas enim Christi instituit in Sacramentum Poenitentias, v. g. actus poenitentis, & absolutionem Ministri, sed non semper, nisi quando poenitens est baptizatus, & habet intentionem recipiendi Sacramentum; & qui profert verba absolutionis, est Sacerdos, & habet jurisdictionem: Baptismus autem, & intentione poenitentis character Sacerdotalis Ministri, sexus virilis, & jurisdictione non sunt de constitutivo Sacramenti, sed sunt termini, quos sibi praesigunt voluntas Christi, ita ut ex suo modo tendendi sit volitio instituendi per se ipsam hanc materiam, & formam, & non aliud in Sacramentum poenitentis, quando dentur illi termini, & sit per se ipsam nolitio instituendi, quando illi termini non dentur: sic se habet in Sacramento matrimonii praesentia Parochi, & testium, imo & carentia alterius actualis matrimonii, idemque suo modo discurrendum in aliis Sacramentis.

Ratio autem horum omnium, ut diximus, 101. est, quia voluntas, cum sit potentia libera volens, cum vult, prout vult, & quando vult, potest sibi libere constitutere, & praesigere aliquos terminos; ita, ut non sit voluntas volens, aut nolens instituere quamcumque materiam, & formam, sed sit volens instituere per se ipsam, & velit esse institutio illius materiae, & formae, quae coexistunt terminis, quos ipsa sibi praesigunt, & non sit voluntas, quae per se ipsam sit institutio illius materiae, & formae, quae non coexistunt terminis, quos ipsa sibi praesigunt: sicut enim volitioni existenti physice assignantur termini physici, qui praesiguntur, ut existat physice, sic etiam volitioni per se ipsam volenti instituere, quando dentur illi termini, & per se ipsam nolenti instituere, quando non dentur illi termini, assignandi sunt termini libere appositi, ut libere instituatur, vel non instituatur. Unde sicut illi termini physici non sunt de constitutivo volitionis physice, ita illi termini appositi libere non sunt de constitutivo volitionis voluntis instituere libere. V. n. 111. his positis

Affero cum secunda sententia: intentio Ministri faciendi, quod facit Ecclesia, prout contradistincta ab intentione requisita ad constituenda verba secundum humanam significationem, non est de essentiali constitutivo Sacramenti. Probatut 1. Sacraenta constituuntur

Kk k

ex

**ex** rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma in prima sua compositione, ut constat ex Florentino citato num. 29, in secunda autem compositione constituantur ex rebus, & verbis tanquam materia, & ex Christi Domini institutione tanquam forma, ut constat ex Tridentino citato num. 16. & ex his, quae diximus n. 42, atque intentio Ministri neque est materia, neque forma; ergo non est de essentiali constitutivo Sacramenti. Maj. & min. tenet; consequentia pater, quia concreta ad placitum, quale est Sacramentum, nihil aliud includunt de essentiali constitutivo praeter materiam, & formam; ergo &c.

**103.** Probatur 2. expendendo verba Florentini, quae sic habent: *hac omnia Sacraenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam formâ, & personâ Ministri cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, quorum si aliquid deficit, non perficitur Sacramentum.* Modò sic: eodem modo requirit Florentinum intentionem illam, ac personam Ministri; atque persona Ministri non est de constitutivo Sacramenti, sed purus terminus, quem voluntas Christi Domini sibi praefixit, ita mirum, ut polita persona virili, Baptismo, Ordine, iurisdictione, & sic de reliquis puris terminis voluntas Christi per se ipsam esset volens instituere, non quidem eos puros terminos, sed materiam, & formam in Sacramentum, & deficientibus illis puris terminis se ipsa esset voluntas non instituendi illam materiam, & formam in Sacramentum: ergo intentio illa Ministri est purus terminus, quem sibi praefixit voluntas Christi, & neutiquam est de constitutivo Sacramenti.

**104.** Respondebis 1. cum Bernal, intentionem Ministri esse unionem neccentem significacionem Sacramentalem materiam, & formam instituta cum institutione Christi Domini, ac proinde esse de constitutivo Sacramenti *ut quo.* Contrà tamen 1. Institutio Christi Domini non unitur cum materia instituta per aliquid à se distinctum, sed per se ipsam; ergo illa intentio nullo modo potest dici Sacramenti unio. Probatur antec. Materia instituta ad placitum, utpote non intrinsecè, sed extrinsecè solum unita cum forma instituta, ab illo denominatur unita, à quo verè, & formaliter denominatur instituta, ut pater in omnibus signis ad placitum: *ramus enim non denominatur extrinsecè unitus cum voluntate hominum instituente per aliquid à voluntate instituente distinctum, sed per ipsam voluntatem instituente manet institutus, & denominatus;* atque materia Sacramenti non denominatur verè, & formaliter instituta ab institutione Ministri, sed à voluntate Christi instituente; ergo &c. Contrà 2. Florentinum non minus requirit personam Ministri, quam intentionem, sed persona Ministri non est unio Sacramenti, sed purus terminus; ergo neque intentio erit unio Sacramenti, sed purus terminus. Contrà 3. Non minus requiri-

ritur in adultro suscipiente Sacramentum intentione suscipiendi, quam in Ministro efficiente intentio efficiendi; sed intentione suscipiendi non est unio, neque de constitutivo Sacramenti, sed purus terminus; ergo neque intenti efficiendi.

Respondebis 2. cum Cardinali de Lugo, illam intentionem Ministri non posse excludi a constitutivo essentiali Sacramenti, cum ipsa deficiente deficiat Sacramentum; etsi cetera manent: id enim, quo ita deficiente deficit constitutivum, est de essentia constitutivum, ut ex ipsa ratione constitutivi clarissime apparet, & ex inductione per omnia constitutiva. Contram 1. Deficiente intentione non deficit Sacramentum formaliter, sed solum illative; qui constitutivum rei est illud, quo deficiente deficit, non quidem illative, sed formaliter constitutivum; ergo &c. Consequenter tenet, & min. pater; quia deficiente unum, non quidem formaliter, sed illative ex defectu alterius, non est esse alterum, sed connecti cum altero, sic deficiente D E O desideret homo, quin Deus sit de constitutivo hominis. Maj. autem probatur: deficiente intentione, etiam si apponatur materia, & forma, deficit Christi voluntas illas instituens; sed illa voluntas instituens de formali Sacramenti constitutivo, cum sit de formali constitutivo signi ad placitum: ergo deficiente intentione non deficit Sacramentum formaliter, sed tantum deficit illative. Min. & consequentia tenet; major autem pater, quia voluntas Christi per se ipsam est voluntas instituendi, quando datur intentio, & per se ipsam est voluntas non instituendi, quando non datur intentio; ergo deficiente intentione deficit Christi voluntas instituens illam materiam, & formam.

Contrà 2. Licet deficiat Sacramentum Penitentia (idem suo modo de aliis Sacramentis) si verba absolutionis proferrentur à feminis, à laico, à puro Subdiacono, à Diacono, & non Sacerdote, neque sexus virilis, nequedo, neque character Sacerdotalis est de constitutivo Sacramenti Penitentia, sed non oblationem nisi ob rationem à nobis assignatam, mirum, quia cum illi sint puri termini, quos illi praefixit voluntas Christi ut instituens, deficitibus illis deficit voluntas Christi instituens illa materiam, & formam; ergo licet deficiente intentione Ministri, quae, ut ex dictis constat, est purus terminus, quem sibi praefixit voluntas Christi, ut instituens deficiat Sacramentum, perperam exinde infertur, intentionem Ministri esse de essentiali constitutivo Sacramenti. Conseq. tenet, & antec. pater; quia solum debet assignari pro constitutivo Sacramenti Penitentia id, quod constat esse Sacramentum ex institutione Christi Domini; sed ex institutione Christi Domini sola materia, & forma in prima compositione, & istud aggregatum cum institutione Christi in secunda compositione sunt Sacramentum, neutiquam autem puri termini, ut ex Florentino, & Tridentino citatis constat; ergo &c.

Respondebis

An intentio Ministri sit de essentiali constitutivo Sacramenti? 443

107. Respondebis 3. ex doctissimo Magistro, intentionem Ministri, & reliquos terminos à nobis assignatos non esse de constitutivo essentiali Sacramenti, sumptu *Sacramento* absolute, & sine reduplicatione; benè verò, si Sacramentum sumatur reduplicative supra totam denominationem, & aetnalem Sacramenti. Contrà tamen 1. Sacramentum absolute, & sine reduplicatione sumptu, vel est Sacramentum adæquatum, vel inadæquatum? sic enim excusamus ambages verborum: si primum; ergo Sacramentum includens ea omnia, quæ dixi pro adæquato constitutivo, non includit intentionem; ergo intentio non est de essentiali Sacramenti constitutivo.

108. Si secundum; ergo Sacramentum adæquatum sumptu in esse Sacramenti includit intentionem Ministri, & ea omnia, quæ requiruntur, ut materia, & forma denominentur institutæ ab institutione Christi, ac proinde Sacramentum Pœnitentiae adæquatum sumptu constitutetur ex Sacramento Baptismi, & ex Sacramento Ordinis; sed hoc dicere non potest; ergo &c. Probatur min. Si Sacramentum Pœnitentiae constitueretur ex Sacramento Baptismi, & ex Sacramento Ordinis, quando prædicatur objectivè, sive ut concretum, esset verum dicere: Sacramentum Pœnitentiae est Sacramentum Ordinis, est Sacramentum Baptismi &c. sicut quando concretum *album* prædicatur objectivè, est verum dicere, *album* est subjectum, albedo, & unio, ac proinde Sacramentum Pœnitentiae non distingueretur realiter adæquatum à Sacramento Baptismi, neque à Sacramento Ordinis, neque essent instituta in Ecclesia D E I septem Sacraenta adæquatum distincta; quod non bene consonat cum definitione Florentini posita n. 16. ergo &c.

109. Contra 2. Quidquid est de constitutivo Sacramenti realiter, & adæquatum sumptu in esse Sacramenti, est significativum, & causativum gratiæ; sed Sacramentum Pœnitentiae adæquatum sumptu in esse Sacramenti non potest significare, & causare gratiam modò, quo significat, & causat Sacramentum Baptismi; ergo Sacramentum Pœnitentiae realiter adæquatum sumptu in esse Sacramenti non potest confitui per Sacramento Baptismi. Consequenter tenet, & min. patet; quia Sacramentum Baptismi significat, & causat per se gratiam remissivam peccati originalis, quod præstare nequit Sacramentum Pœnitentiae. Maj. verò probatur; quia Sacramentum realiter adæquatum sumptu dicit solum id, quod à Christo institutum est in Sacramentum, & ipsam Christi institutionem; etenim quod à Christo Dominino institutum non est in Sacramentum, neque constitutere Sacramentum; sed totum hoc aggregatum est significativum, & causativum gratiæ; ergo &c. Contra 3. quia ex responsione Adversariorum fieret, Sacramentum Baptismi, & Ordinis dupli modo quod substantiæ.

R. P. Gormaz Theolog. Tom. II.

am distincto instituta esse à Christo Domino, quod doctrinæ Conciliorum repugnat. Contrà 4. quia solum constitut Sacramentum adæquatum sumptu secundum toram suam denominationem, & actualitatem institutio Christi, & id, quod institutum est in Sacramentum; sed ut constat ex Conciliis, quod est institutum, est sola materia, & forma, secus puri termini; quod autem est institutio, est solus actus voluntatis Christi; ergo illi puri termini nequeunt constitutere Sacramentum.

Probatur 3. nostra conclusio, & simul impugnantur omnes Adversariorum responsiones: si propter aliquam rationem intentio Ministri esset pars essentialis constitutiva Sacramenti, maximè, quia requiritur, ut detur Sacramentum, & ea deficiente Sacramentum deficit; sed ista ratio est nulla, imò est contra doctrinam Conciliorum: ergo &c. Probatur min. Ut detur Sacramentum Pœnitentiae, quo justificatur impius, est necessaria Fides: absque Fide enim inquit elici supernus dolor requisitus ad Sacramentum Pœnitentiae, quo justificetur impius, ut ex Scriptura, & Conciliis docent Theologi in Tractatu de Justificatione; sic ad Hebræos 11. sine Fide impossibile est placere D E O, credere enim opportet accedentem ad D E U M; Joannis 1. dedit eis D E U S potestatem filios D e s t i b i s, qui credunt. Sic Tridentinum sess. 6. Cap. 8. Fides est humana salutis initium, fundatum, & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere D E O, & ad filiorum ejus consortium pervenire: atqui Fides non est pars constitutiva Sacramenti Pœnitentiae; ergo &c. Probatur min. ex Tridentino sess. 14. Cap. 3. ubi, postquam enumeravit tanquam partes Sacramenti Pœnitentiae contritionem, confessionem, & satisfactionem, addit: hoc de partibus, & effectu hujus Sacramenti Santa Synodus tradens, simul eorum sententiam damnat, qui Pœnitentia partes incusos conscientia terrores, & Fidem esse contendunt; ergo &c. Ex dictis

Fit 1. posse dari purum terminum requisitum, ut detur Sacramentum, quin sit pars constitutiva Sacramenti, ut constat ex definitione Tridentini num. superiori. Fit 2. Deficiente intentione Ministri faciendi, quod facit Ecclesia, deficere institutionem hujus materiae, & formæ, quæ sine tali intentione aponantur, ut manifeste patet ex ipsa institutionis tendentia explicata n. 98. Fit 3. in suppositione impossibili, quod maneret hæc institutio materiae, & formæ, deficiente intentione, supponi etiam manere Sacramentum, cùm Sacramentum nihil aliud sit, quam materia, & forma, illarumque institutio; at in tali casu volitio institutiva Christi supponeretur mendax, cùm supponatur ab Adversariis instituere deficiente intentione, & aliunde dicat, se nolle instituere deficiente intentione. Sic in casu, quo supponetur manere cognitionem D E I, quæ cognoscit, non repugnare, Petrum existere à parte

Kk k 2

1118

rei, & simul supponeretur, Petrum à parte rei repugnare, necessariò sequeretur ex tali suppositione, manere cognitionem DEI falsam, five ut melius explicem, sequeretur, manere cognitionem DEI veram, & falsam: esset vera, quia cognitione divina ex intrinsecis suis arguit objectum ita se habere, ut ab ipsa dicitur, ac proinde ex intrinsecis suis est vera, & cum aliunde supponatur falsa, est simul vera, & falsa. Pariter volitio institutiva Christi ex intrinsecis suis est verax, & instituit, ut vult, & cum aliunde supponatur instituere aliter, ac vult, supponeretur simul verax, & mendax; ex qua doctrina omnes Adversariorum objectiones facile corruntur.

## S E C T I O II.

## Solvuntur Opposita.

112. **O**bjicies 1. ex Florentino citato numero 29. intentio Ministri perficit Sacramentum, ergo intentio Ministri est de constitutivo Sacramenti. Rerumque argumentum in persona Ministri, deinde Resp. N. consequentiam, quia substantia perficitur per accidentia, materia per formam, potentia per suos actus, anima per gratiam; & tamen accidentia non sunt de constitutivo substantiae, neque forma est de constitutivo materie, neque actus potentiae, neque gratia animae. Inde perfici sumitur in presentia Florentino pro eodem, ac per ipsum fieri, loquitur enim in illo textu de causis intrinsecis, & extrinsecis. Unde illa, per quae sit Sacramentum constitutivum, erunt de intrinseco constitutio Sacramenti, v.g. materia & forma; illa vero, per quae extrinsecè sit Sacramentum, non erunt de intrinseco illius constitutivo, cum autem persona Ministri, ejusque intentio facienda, quod facit Ecclesia, se habent ex parte causae effectivae, vel ut causa, vel ut purus terminus, ut ex doto facti, praecedenti constat, neque sunt esse de intrinseco & essentiali constitutivo Sacramenti.

113. **O**bjicies 2. Intentio Ministri est unio necens significationem Sacramentalem cum sonis verborum, ergo licet non sit de constitutivo Sacramenti tanquam pars, erit de constitutivo Sacramenti tanquam unio partium. Probatur autem. Iocurio humana, illa scilicet quāquis profert secundum significationem impositam ab hominibus, est compositum ex sonis tanquam ex materia, ex significatione imposita ab hominibus tanquam forma, & ex voluntate significandi, quod homines volunt, tanquam unione necente hominum significationem cum sonis, ergo in locutione Sacramentali etiam intentio Ministri proferendi verba secundum significationem impositam à Christo erit unio necens eam significationem cum sonis. Patet consequentia, quia non solum locutio humana est de constitutivo Sacramenti, sed etiam ut Sacra-

mentalibus, ac proinde quidquid constituit intentionem in esse Sacramentalis, erit de constitutivo Sacramenti.

Resp. N. antec. ad prob. N. antec. quia institutione tam hominum, quam Christi per se ipsam unitur sonis & rei institutis absque alia superaddita unione, ut constat ex num. 104, sic institutio rami in signum vini, per se ipsam unitur & in format ramum absque illa alia unione necente significationem impositam ab hominibus cum ramo; si enim institutio & significatio unius sonis solum extrinsecet, absque illo fundamento apponenter unio superaddita, quod dici nequit in praesenti; intentione ergo Ministri solum habet pro munere imperare exercitium rerum, & verborum penitentium ad Sacramentum ad significandum, quod Christus instituit, & quod facit Ecclesia; nam licet illa possent imperari per aliud imperium, Christus tamen noluit imperari res & verba nisi sub tali imperio, quo Minister operetur tanquam persona Christi, & ex intentione faciendi, quod facit Christus.

Objicies 3. Promissio, v.g. dandi cunctum Ecclesiae, si obrineas salutem, est condicata, & redditur absoluta per positionem conditionis, & in esse absolute obligantis constituitur per ipsam salutem; sed voluntas Christi instituens materiam & formam in Sacramentum est conditionata ratione intentionis Ministri; ergo constituitur in esse institutionis absoluta, & in ratione absolute institutus per intentionem Ministri; ergo sicut institutio absoluta est de ratione Sacramenti constitutiva, ita intentione Ministri erit de ratione Sacramenti constitutiva. Maj. & conseq. renent; min. probatur. Institutione non praestat suum effectum, neque instituit materiam, & formam in Sacramentum, nisi sub conditione, quod deurint; ergo est conditionata ratione intentionis, ac proinde per solam intentionem redditur absoluta. Hoc argumentum patitur retorsum in omnibus aliis puris terminis.

Respondent aliqui 1. concedendo totum primum syllogismum, & negando secundam consequentiam, quia licet institutio Christi sit conditionata, & redditur absoluta per positionem conditionis, nimirum per positionem intentionis Ministri, non constituit Sacramentum id, quo redditus absoluta, sed id, quo absolutum redditur; cum autem id, quo redditur absolutum, sit institutio Christi, & non Ministri intentione, solum constituit Sacramentum institutio Christi, & non intentione Ministri; ad hunc modum, quo, si quis absolveret per hæc verba: si fueris baptizatus, ego te absolvō à peccatis tuis: si patieris usum rationis, ego absolvō à peccatis tuis; licet illa absolucione rediretur absoluta per Baptismum, aut per usum rationis, neque Baptismus, neque usus rationis constitueret Sacramentum Penitentia, sed solum forma verbalis absolutionis à Ministro pro-

lata, quæ per Baptismum, aut usum rationis redderetur absoluta.

117. Ratus est, quia illa institutio solum constituit Sacramentum, secundum quod includit pro virtute elevante, sicut absolutio verbalis solum, secundum quid includit pro re elevata; & quia absolutio verablis pro re elevata non includit Sacramentum Baptismi, neque rationis usum, neque alias conditiones, sed formam prolatam à Ministro; ideo illa sola forma constituit Sacramentum. Pariter institutio Christi, quia pro virtute elevante non includit intentionem Ministri, sed solam Christi voluntatem; eapropter sola voluntas Christi, & non intentio Ministri erit de constitutivo Sacramenti. Hæc solutio ita stabilita sufficiens est pro re praesenti ad argumenti solutionem. Cæterum quia plura continet aliis Theologiae principiis, & quasi fundamentis parum contentane, & mejudice minus vera, & solida; imo, & quæ doctrina in Tract. de votis à Theologis tradita perturbat, oportet distinguere conditionata ab absoluta, & explicare, in quo consistat promissio absoluta, & conditionata, ne ut conditionata admittantur, quæ revera sunt absoluta, ut bene notavit Thomas Sanchez Tom. 3. de matrimonio disp. 10. à num. 4. Ex cuius doctrina.

118. Respondeo dist. maj. est conditionata, cùm ly si retinet vim suæ significationis in animo promittentis, conc. cùm ly si retinet significacionem hujus adverbii quando, nego maj. & consequitiam. Ad probationem nego antea, institutio enim Christi non retinet suum effectum, neque instituit posita intentione ut conditione; sed ut purus terminus, quæ duo valde diversa sunt, idèque neque est conditionata, neque in ratione absolutæ completur per intentionem; sicut enim leo æquivaler homini in ordine ad sentiendum, & non in ordine ad discurrendum, ita purus terminus æquivaler conditioni voluntatis in ordine ad arguendum, non ponendum effectum ex vi illius voluntatis deficiente purum termino; sicut conditio arguit non ponendum effectum ex vi suæ voluntatis deficiente conditio; non autem æquivaler conditioni purus terminus in ordine ad complendam in esse absolute voluntatem, quæ erat conditionata; voluntio enim ex eo præcisæ, quod ex suo modo tendendi affigat sibi aliquid ut purum terminum, & non ut conditionem, jam est absoluta.

119. Ratio autem magni discriminis, & valde notandi inter conditionem, & purum terminum, ut optimè explicat Thomas Sanchez loco citato num. 17. stat in eo, quod voluntio conditionata directe fertur in conditionem proper habitatem illius, quam optabat consequi, aut maliciam, quam intendit vitare, non autem fertur directe in rem promissam; voluntio autem, quæ sibi apponit purum terminum, non fertur indirecte in rem promissam, & directe in purum terminum, sed ex affectu suo directe fertur in rem promissam, idèque non est conditio.

onata, sed absoluta. Explicitur exemplis per spiculis, & ab omnibus admittendis. Si ægrotus ita voebeat: ingrediar Religionem, si salutem obtineam; illa voluntio directe fertur in a morem salutis, quam desiderat, & indirecte in Religionem; ac proinde consecutio salutis est vera conditio, & affectus in Religionem non est absolutus, sed suspenditur, quoad usque obtineatur salus; eapropter votum illud vocatur conditionatum, & quasi imperfecta conventione: dabo, si des, v. g. dabo me D E O in Religione, si D E U S mihi datur salutem.

Voluntio autem, quæ non affigat sibi conditionem, sed purum terminum, non fertur indirecte, sed directe in rem promissam, v. g. voevo ingredi in religionem, quando advenias dies castina, vel quando adveniat Provincialis, aut Generalis porens me admittete, quapropter etsi sit sententia probabilis, posse Episcopos dispensare in votis conditionalibus, v. g. voevo ingredi in religionem, si salutem obtineam, non est probabile, posse dispensare in voto absoluto castitatis, ac proinde si quis diceret: voevo ingredi in religionem, quando salutem obtineam, si particula quando correspondeat in suo rigore in affectu promittentis, ita ut consecratio salutis non sit rigorosa conditio, sed purus terminus, certum est votum illud non posse dispensari ab Episcopo, solumque posse dispensari à Summo Pontifice. Pariter illi, qui Privilégia habent ad commutanda vota conditionalia, commutare possunt ea, quibus apponitur rigorosa conditio, sicut ea, quæ solum appositum habent purum terminum, ex quibus clare patet, institutionem Christi non esse conditionatam, sed absolutam, & intentionem, ut pote purum terminum non constituentem institutionem, neque tem institutam, se habere ab extrinseco. Vide plura apud citatum Sanchez.

Objicies 4. Id quo præcisæ ablato, auffertur denominatio & actualitas Sacramenti, vel est tota denominatio, & actualitas, vel est pars illius constitutiva, sed præcisæ ablata intentione illa Ministri, auffertur denominatio & actualitas Sacramenti, ergo illa intentio Ministri vel est tota denominatio & actualitas Sacramenti, vel pars illius constitutiva; cùm autem constet non esse totum Sacramentum, necessarium est fateri, esse partem illius constitutivam. Probatur maj. Id, quo præcisæ ablato auffertur denominatio, & actualitas Sacramenti est quid, quod auffertur formaliter ex vi hypothesis; sed formaliter ex vi hypothesis auffertur denominatio, & actualitas Sacramenti: ergo id, quo præcisæ ablato auffertur denominatio, & actualitas Sacramenti, est ipsa denominatio, & actualitas Sacramenti; atqui non potest esse ipsa denominatio, & actualitas Sacramenti, nisi vel sit tota denominatio, & actualitas, vel ea iusdem constitutiva aliqua pars, ergo &c. Hoc argumentum, quod ita extollunt ejus Auctores, ut per regulas summulisticas ad demon-

K k 3

stratio

strationem usque velint deduci rationibus insolubilibus armatum, exarmatum jam appetet, si principia nostra juxta regulas omnes, & summulisticas, & syllogisticas perpendantur. Ceterum, ut procedamus in forma

122.

Respondeo dist. maj. id, quo praeceps ablatu auffertur denominatio formaliter, conc. id, quo praeceps ablatu auffertur denominatio arguitivè, nego maj. & dist. min. praeceps ablatu intentione illa Ministri auffertur denominatio, & actualitas Sacramenti formaliter, nego, arguitivè, conc. min. & nego consequentiam. Ad probationem dist. eodem modo praemissa, & nego consequentiam. Ratio est, quia ablatu intentione Ministri circa hanc materiam, & formam, auffertur institutio Christi, cum nulla Christi sit institutio hujus materiae, & formæ, nisi quando datur intentio: institutio enim Christi est de essentia Sacramenti, ac proinde illa deficiente, deficit Sacramentum formaliter; cum autem ex defectu intentionis arguatur defectus institutionis, deficiente intentione, deficit Sacramentum arguitivè; exinde autem male, & contra omnes regulas summulisticas inferretur, intentionem esse de essentia Sacramenti; sicut male inferretur, duo metaphysicæ connexiona esse idem, Petrus enim connectitur cum DE O, & non est DEUS; actio connectitur cum termino, & non est terminus, unio hypostatica connectitur cum Verbo, & humanitate, & neque est Verbum, neque humanitas. Quapropter deficiente DE O (idem suo modo de aliis) deficeret Petrus non quidem formaliter, cum DEUS non sit de constitutivo Petri. Ceterum quia Petrus metaphysicè connectitur cum DE O, ex defectu DE I argueretur defectus Petri, ideoque ex defectu DE I Petrus deficeret arguitivè.

123.

Objicies 5. instando simul solutionem: nunc datur institutio Christi in actu primo circa hanc materiam, & formam, que possunt apponi; atqui, si apponantur, seclusa sola intentione Ministri non constituant Sacramentum; si autem apponantur simul cum ea intentione, Sacramentum constituunt; ergo illa intentio est de essentiali constitutivo Sacramenti. Resp. dist. maj. datur institutio in actu primo circa illam materiam, & formam, quando apponantur cum intentione, conc. quando apponantur fine intentione, nego maj. & concessa min. nego consequentiam; quia, cum institutio cuiusvis materiae, & formæ Sacramentalis ex intrinseco suo modo tendendi arguat essentialiter intentionem tanquam terminum sibi praefixum, implicat ex ipsis terminis, dari institutionem sive in actu primo, sive in actu secundo praescindentem ab intentione; sicut implicat, dari materiam, & formam comprehensam sub significatione institutionis Christi Domini praescindendo ab intentione, quam metaphysicè exigit ipsa institutio. Quapropter solum arguitur, dari connexionem intentionis cum institutione cuiusvis materiae, & formæ, ac proinde

deficiente intentione deficere Sacramentum, arguitivè quidem ex defectu intentionis, formaliter vero ex defectu institutionis, ut constare num. superiori.

Objicies 6. instando iterum solutionem: si per impossibile maneret ita materia, & forma cum hac sui institutione, deficiente intentione non maneret Sacramentum; ergo ex defectu intentionis deficeret formaliter Sacramentum, ac proinde intentio est de formaliter constitutiva Sacramenti. Probatur antec. Illa volitio Christi dicit, se nolle instituere hanc materiam, & formam deficiente intentione; sed dicere Christi Domini volitione, se nolle instituere hanc materiam, & formam, non maneret Sacramentum; ergo &c. Respondeo nego antec. ad probationem dist. maj. dicit, & ex suppositione Adversariorum operatur, ut dicit, nego, operat aliter, ac dicit, conc. maj. & dist. min. nego consequentiam: etenim, si Adversarii supponunt manere institutionem hujus materiae, & formæ, deficiente intentione in illo casu impossibili, pariter supponunt, manere Sacramentum in illo casu impossibili, ac proinde supponunt, illam volitionem effectivè vel le instituere, licet dicat, se nolle instituere; aliter non esset institutio illius materiae, & formæ, ut Adversarii supponunt. Unde ex ipsa falsa Adversariorum suppositione fieri, illam volitionem Christi fore mendacem, ut notandum. 111. Ex quo optimè inferretur, repugnat suppositionem, & ex defectu intentionis necessariò inferri defectum institutionis, quod potius probat, quam impugnat nostram attentionem. Ex dictis,

Fit 1. contra Catherinum in opere de intentione Ministri, Sylvestrum, Paludanum, & lios Catholicos, non sufficere in Ministro ad valorem Sacramenti intentionem faciendi factores externas, v. g. abluere puerum, & profere verba Baptismi, sed ulterius requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, sive quod fecit Christus, quod faciunt alii boni Sacerdotes, vel saltem, quod intendat fungitur munere, quæ omnes intentiones aequivalentur sunt idem. Ratio est, quia id convincunt cœlum quia Tridentinum fels. 14. Can. 6. definiunt dari Sacramentum Penitentia, si Sacerdos animus serio agendi, & vere absolvenda defisa Ubi manifestè contradistinguit intentionem agendi serio ab intentione requirita ad vere absolvendum. Pariter Florentinum in Decreto Eugenii ait, quemlibet, etiam Paganum baptizare validè, dummodo servet formam Ecclesie, additque, & intendat facere, quod facit Ecclesia; tum quia alius Sacerdos serio legens verba consecrationis apposito pane in mensa, vere consecraret, licet non haberet intentionem faciendi, quod facit Ecclesia; quod manifestè absurdum est; ergo &c. Fit 2. contra Hæreticos, ob asdem rationes non sufficere solam intentionem faciendi jocosè res externas, tum quidam

126. id definitum est à Tridentino, & à Leone X. in speciali Bulla contra Lutherum; ergo &c.

Fit 3. Non posse desumi argumentum contra nostram doctrinam ex Augustino lib. 7. de Baptismo. cap. 53. quando dicit contra Donatistas valicatum Baptisma quamvis fallaciter & simulatae collatum: ubi dubitat, an etiam valeat, quamvis omnia in eo fuerint mimicè perfecta. Ratio est, quia ita proponit suum dubium Augustinus, ut simul addat, se libenter auditum sententias Patrum aliquid circa hoc in Conc. definitum. En Augustini verba circa haec omnia dubia, sed nobis tutum est, in ea non progreder aliquia temeritate sententia, quæ nullo in Catholicō regionali concilio cōpta, nullo plenario Concilio tractata sunt. Id etiam sit cura secura vocis asserere, quod in gubernatione Domini DE Inostris & Salvatoris Iesu Christi universalis Ecclesie cōfessione robortum est. Cum etiam id jam habeamus definitum, potius nobis faverit, quam officiat Augustinus; quando autem ait Tract. 5. in Joannem, se non timere Ministrum ebrium in susceptione Baptismi, legendum est ebriosum, ut in correctis Exemplaribus habetur. Docet & quidem bene Augustinus, mores pravos Baptizantis non obflare valori Baptismi. Eodem modo interpretari potest D. Thomas in 4. dis. 6. Quæst. 1. Artic. 1. quæstiuncul. 1. ad 2. & 3. parte. Quæst. 6. Artic. 8. ad 2. dicens defectum intentionis Ministri suppleri vel à Christo, vel ab Ecclesia, vel à fide sufficiens; tunc enim non adhuc existabant Conciliorum, & Pontificum definitio[n]es, quas nunc habemus; ceterum Cajetanus, & Sot. cum aliis ita explicant D. Thomam, ut in sensum nostrum non improbabiliter afferat.

127. Fit 4. Baptismum in joco, sive cum voluntate ludendi collatum, non quidam jocose & fit, sed cum intentione faciendo, quod facit Ecclesia, esse validum: sic Baptismus ab Athanasio adhuc pueri pueris in ludo collatus approbarus fuit ab Alexandro Patriarcha Alexandrino. Idemque refertur de alio pueri Judeo in ludo ab aliis pueris Baptizato, quem Baptismum ratum habuit Ecclesia Constantinopolitana. Ratio est, quia examinatis Baptizantibus inventum est, habuisse intentionem faciendo, quod facit Ecclesia; si etiam Baptizanti nondum pervenerant ad usum rationis, opus non erat eos examinare, cum illi non indigent illa dispositione; si autem ad usum rationis pervenerint, examinandos esse, dubium non est; hac de causa dubitant plures, an Baptismus S. Genesii in Theatro collatus fuerit validus? unusquisque etiam juxta sua principia facile responderet Lutheru, hunc casum Catholicis obscienti; ego etiam validum fuisse, non dubito.

128. Ratio est, quia Ado Traiectensis, qui primus hanc historiam scripsisse censetur in Martyrologio 8. Calend. sept. narrat minium illum nomine Genelium coram Diocletiano Imperato-

re Christianorum mysteria irridere videntem se finxit esse ægrorum, & ut talem Baptismum postulasse, imperatoremque accersisse Presbyterum, cum exorcista, qui illum Baptizaret, sed cum à Presbytero interrogaretur, quid vellet, tunc Genelius miraculose conversus, deposita simulatione, respondit serio, se gratiam Christi petere, & Baptismum, idcirco ritus à Presbytero illo Baptizatus est, ac proinde validum fuit Baptisma, inquit haec omnia ita se habuisse probavit eventus, nam Genelius pro defensione Christianæ fidei, quam suscepserat in Baptismo, constantissimè morrem subiit.

Fit 5. Sacraenta solum esse signa practicæ gratiæ, & operari ex opere operato, sive ut Medicamenta animæ, sive incidentia promissionem Christi, quando sunt ut à Christo instituta; secus autem, quando ita non sunt, quia tunc neque eam virtutem continent, neque sunt Sacraenta, neque operatur Minister, ut causa instrumentalis Christi Domini. Unde nulla tenet paritas ex aliis judiciis, contraria aut conditionibus, quæ similes terminos sibi non affigunt, ut causa instrumentalis operetur, & ut detur signum ad placitum juxta instanti voluntatem.

Fit 6. Episcopos protestantes antequam ordinis conferant, se nolle ordinare excommunicatos, aut non habentes facultatem à suis superioribus, aut carentes vero titulo, non ordinare ex vi illius voluntatis eos, qui occulte tales accedunt; sed ex vi alterius voluntatis, quam habent, quando singuli accedunt, quæ absque ulla exceptione volunt ordinare singulos accedentes, siveque revocant aliam universalim voluntatem, eaque ratione ordinari validè, qui tales occulte accedunt, licet ipso jure suspensi maneat à suscep[ti] ordinis exercitio.

Fit 7. Hæreticum volentem facere quod facit Ecclesia, valide Baptizare, licet enim intendat facere, quod sua Ecclesia facit, v. g. Genevensis, ideo id intendit, quia falso judicat Ecclesiam Genevensem esse Ecclesiam Christi, eamque facere, quod fecit Christus. Quia proper ea volitio equivaler voluntari faciendi quod Christus fecit, quæ volitio sufficiens est ad valorem Sacramenti. Quandoque autem, ex sua culpabili ignorantia hæreticus habere potest duas volitiones contrarias, quas contrarias esse non agnoscit, v. g. nolo facere, quod facit Ecclesia Romana, & volo facere, quod facit vera Ecclesia Christi; & tunc si prævaleat volitio faciendi, quod facit vera Ecclesia Christi, validè conficitur Sacramentum. Hanc autem in omnibus hæreticis prævalere præsumendum est; nam ut ipsi, fatentur, magis aestimant voluntatem Christi, quam suam, idemque de mystériis fidei suo modo dicendum; secus continget, si aliquis tenacissime diceret: volo facere, quod fecit Christus, nisi id sit, quod facit Ecclesia Romana; nam illa intentio, ut pot se patet, non esset sufficiens ad

valde

valorem Sacramenti. Ex qua doctrina facile unusquisque inferre potest, quæcunque ad hanc illationem spectate possunt.

**131.** Fit 8. objectum intentionis Ministri, saltem implicitum esse aggregatum ex rebus, & verbis tanquam materia, & institutione Christi tanquam forma. Ratio est, quia Minister per illam intentionem vel explicitè, vel saltem implicitè vult confidere Sacramentum; atque Sacramentum, ut ex dictis satis constat, est aggregatum ex rebus, & verbis tanquam materia, & institutione Christi tanquam forma; ergo &c. Exinde pater, eam intentionem esse efficacem effectivè respectu unius, nimur respectu illius, quod Minister tenetur confidere, v. g. ablutionem, & formam verbalem in Baptismo, cùm ex motivo talis intentionis moveatur efficaciter Minister ad ea efficienda; & esse efficacem effectivè respectu institutionis Christi, cùm affectivè velit eam denominare aggregatum ex rebus, & verbis. In eodem sensu erit affectiva respectu compartis, quæ à Ministro non pendeat in cæteris Sacramentis, v. g. in Pœnitentia respectu actus penitentis, cùm velit ex eis rebus, & verbis constitui aggregatum à voluntatis Christi denominandum; quo in sensu operatur nomine Christi, cùm non nomine proprio, sed nomine Christi possit confidere Sacramentum, sive formam determinantem materiam ad constituendum aggregatum à Christi institutione denominandum.

### S E C T I O III.

#### *Reliqua de intentione, & Ministro.*

**132.** Circa primam Sectionis partem assero 1. cum omnibus Theologis, ad valorem Sacramentorum non sufficit intentio purè habitualis; bene verò formalis, aut virtualis. Probatur 1. ex Concilio Tridentino citato num. 95. necessaria est illa intentio, qua verum sit dicere, Ministrum legitimum Sacramentorum, sive humano modo operantem confidere Sacramentum ex intentione illud faciendi; vel quod idem est, faciendi, quod facit Ecclesia; sed ad hoc non sufficit intentio purè habitualis; bene verò formalis, aut virtualis; ergo &c. Maj. & consequentia tenent; min. probatur: intentio habitualis est illa, quæ præcessit, & non est retractata, neque haber ullum sui effectum moralè conducentem ad finem in homine, qui ut sui compos operatur; formalis verò est illa, quæ efficaciter actu vult finem; virtualis autem, quæ, licet præcessit, relinquit in homine, qui ut sui compos operatur, effectum moralè conducentem ad finem, ratione cuius efficaciter ponitur finis; sed ex ipsis terminis notum est, Sacramentum rationabiliter posse ponit ex vi intentionis actualis efficaciter voluntis Sacramentum, aut ex vi intentionis, quæ geliquis effectum moralè, ratione cuius Sacra-

mentum efficaciter ponitur; secus atque ex vi intentionis, quæ neque per se, neque per se effectum moralè actu conducit ad Sacramentum; ergo &c.

Probatur 2. Licet Sacramentorum confitio sit admodum sacrata, est tamen ex Christi institutione, juxta omnium Theologorum consensus actio accommodata ad moralè agendi modum inter homines, arque ad eum non plaus voluntarii postulans, quæm actus moralis, & humanus; sed licet ad actum moralè, & humanum non sufficiat voluntas habitualis, sufficit non solum actualis, verum etiam virtualis; ergo &c. Probatur min. Voluntarem adiutalem ejusdem rei retinere absque cessatione ulla, quin diversio ad alia interrumpat, praesertim diutius, res est difficillima, & vix, aut ne via quidem moraliter possibilis, ac proinde ad actiones verè morales, & humanas non regrenda; ergo sufficit non solum actualis, verum etiam virtualis voluntas; & ratio magni militi momenti est, praesertim, dum video omnes Theologos ea nitentes. Confirmatur: quia, ut expendenti constabit, hic est communissimus agendi modus moralis inter homines, tam in Sacris, quam in non Sacris; actiones enim libere hic, & nunc procedentes à voluntate præterita cum illa constituant unum totum moralè, ut in Tractatu de actibus humanis docent Theologi; ergo &c. Ex dictis

Fit 1. cum Divo Thoma, Eximio Doctore, Arriaga, & aliis contra Salas, Oviedo, & plures Recentiores, non requiri actuali intentionem adhuc remissam, & impotem supra se reflectere, qualem volunt in pulsante ordinate lyram, ex qua ordinetur ad finem effectum intentionis præteritæ, ut intentio praecedit virtualis maneat in suo effectu. Ratio est, quia eadem potest esse intentio formalis finis, & letio, & executio mediorum; Si Petrus pide volens ferire Joannem, ex eadem intentione moveri potest ad accipendum, & præciendum lapidem in Joannem: tunc enim intentio formalis percuriendi Joannem est causa qualitatis loco-motivæ, qua lapis ferri, ulla dum evanescat impulsus ille continuans, & cessent motus lapidis projecti per totum illud spatium; cùm autem intentio, utpote actus virtualis solum durer per unicum instantem, qualitas autem, & motus ab intentione dependentes durent per plura spatia, manifestum est, post se durare effectus intentionis in ordine ad finem absque ulla actuali intentione finis, quod non evenit in pulsante lyram, cùm motus unius digiti non ducat ad motum ordinatum alterius. Quia de causa in homine, qui ut sui compos operatur, qualis esse debet Minister Sacramentorum, ut ejus operatio sit moralis, juxta Tridentini definitionem positum num. 125, ex qua requiritur in Ministro animus serio agendi, intentione illa virtualiter in suo effectu durat absque ulla intentione actuali dirigente effectum illud finem.

Fit 2. deficientibus effectibus à præterita intentione pendentibus, opus esse nova intentione ordinante eas actiones externas ad finem præcentum, quæ intentione, si sit formalis voluntio finis, pendas intrinsecè à fine; si vero non sit formalis, sed solum virtualis voluntio finis, pendens ab intentione præterita, quatenus elicitur, ne ea præterita intentione frucretur, pendas extrinsecè à fine; ad eum modum, quo docent plures in Philosophia conclusionem reflectentem supra premissas pendere intrinsecè à premissis; conclusionem vero non reflectentem, sed elicitam ex motione premissarum pendere à premissis extrinsecè: quomodo libet autem res se habeat, de quo in præsenti non curamus, satis est ea intentione in homine, qui ut sui compos operatur, usque dum ponitur effectus, ut possit manere voluntio virtualis finis in illis effectibus, quin maneat voluntio actualis.

136. Etenim, licet ad permanentiam virtualis intentionis præteritæ non sufficiat, quod homo operetur ut sui compos, sive quod effectus sit moralis, neque præcisè sufficiat, quod manent effectus pendentibus ab ea intentione, qui quidam manere possunt in ebrio, amente, & dormiente, in quo non manet virtualis voluntio, cum effectus moralis non maneat, sufficit autem utraque simul formalitas in effectu, ut maneat voluntio virtualis, quæ per hanc utramque formalitatem constituitur, nimurum per effectum moralem à præterita intentione pendentem: sicut concretum cognitum constituitur per obiectum & cognitionem, sic etiam ut detur homo, non sufficit sola formalitas animalis, neque sola formalitas rationalis, sufficit autem utraque formalitas animalis, & rationalis ex quibus dissolvuntur, quæcunque possunt in contrarium opponi. Hæc insinuasse sufficiet, que pertinent ad Tract. de animalibus humanis.

137. Fit 3. Non sufficere ad valorem Sacramenti intentionem interpretativam & indirectam. Ratio est, quia intentione interpretativa est illa, qua quis apponit materiam & formam Sacramentorum fine actuali, formalis, aut virtuali voluntate confiendi Sacramentum, quia nec sit an sic Sacramentum, nec fieri ab Ecclesia illas actiones, ita tamen est animo dispositus, ut si illi proponeretur, eas actiones esse Sacramentum, aut institutas esse à Christo, vel ab Ecclesia fieri, ita profectò vellere eas, intentione vero indirecta est illa, qua quis vult causam, ex qua, cum non est sibi compos, prodit effectus, v. g. si quis consuetudine eductus sciret se in ebrietate lavaturum infante, & prolatum verba Baptismi, & ex hac intentione se inscriberet, itaque hujusmodi intentiones non sunt voluntates morales requisitæ ad Sacramentum, neque ad constituendum cum effectu actionem moralem, seu quæ essent si unus sciret, & alter esset sui compos, quando ex recta intentione, operatur; ergo ejusmodi intentiones non sufficiunt ad valorem Sacramenti.

R. P. Gormaz Theolog. Tom. II.

Fit 4. Intentionem Ministri semper debere esse ad materiam, circa quam, & personam determinatam. Ratio est, quia cum actio procedat ex intentione, non debet actio ferri ad unum & intentione ad aliud, sed supra eandem omnino rem. Quia de causa in omnibus Sacramentis datur aliquid, per quod significatur materia, & persona circa quam aliquando determinatè: sic in matrimonio consensus fertur ad determinatam personam, & in reliquis Sacramentis apponitur pronomen demonstrativum, ut te absolvō, te Baptizo, hoc est Corpus meum, per hanc Sanctam unctionem indulget tibi DEUS, &c. non tantum autem est discrimen inter matrimonium & reliqua Sacramenta, nam in matrimonio, cum sit contractus onerofus, potest contrahens detrahere intentionem ad hanc numero personam sibi notam & intentam, ita ut si sis alia; nolit contrahere, sicut fieri potest in aliis contractibus. In reliquis vero Sacramentis id ut plurimum non licet, nisi in casu quo prudenter & verè moraliter certo timeret Minister, ne persona aliqua supponeretur baptizanda, ordinanda, absolvenda &c. quam Baptizare, ordinare aut absolvere non expediret; ideoque debet Minister regulariter dirigere & determinare intentionem ad materiam & personas præsentes Sacramenti capaces, quæcunque illas fini; aliter exponeret Sacramentum nullitati, & sapè privaret personam Sacramento sine necessitate, si forte non esset, quam ille existimat. Exinde

Si quis absolvat Perrum, putans esse Joannem, aut pronunciat verba consecrationis supra duas hostias, putans esse unam, validè consecrat has, & absolvit illum, nisi ita determinet suam intentionem, ut intendat non absolvere illum, nisi si Petrus, nec hanc materiam consecrare, nisi si una hostia, quod vix unquam contingit, cum omnes, ut debent, intendant absolvire personam & consecrare materiam, quam habent præsentem. Unde si auditus duobus penitentibus, confessarius diceret, ego te absolvō, non intendens utrumque absolvire, sed unum aut alterum indeclinatè, neutrum absolveret, & similitet si habens duas hostias præsentes non determinaret intentionem ad utramque, sed veller unam indeterminatè consecrare, neutra manerer consecrata. Propter eandem rationem ne quis suspendere in futurum absolutionem, v. g. ex nunc pro crastina die te absolvō, si cras restituas; potest tamen apponere sibi aliquos prorsos terminos, ut confiat ex num. 116. quo alii conditions vocant, v. g. casu quo sis Baptizatus, ego te absolvō, & sic in aliis, quando datur causa legitima ad ita operandum.

Circa 2. Sectionis partem asero 2. Minister conficiens in peccato lethali Sacramentum, sive ad id sit specialiter consecrat, sive non; sive solemniter, sive absque solemnitate operatur, per se liquidò Sacramentum conficit validè, sed illicite. Ita plures cum Valsquez Tom. 3.

in 3. partem disp. 136. ca. 3. probatur prima pars, nimirum confidere valide Sacramentum, quia ita definitum est à Tridentino citato num. 95. cum etiam Sess. 7. Can. 12. dicente: *Si quis dixerit Ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, qua ad Sacramentum confidendum, aut conferendum pertinenti, servaverit, non confidere aut conferre Sacramentum: anathema sit;* Ergo &c. confirmatur ex Patribus: Augustinus enim Tract. 5. in Joannem circa medium habet: *Quid ibi facit malus Minister, ubi bonus est Dominus quidvis impedit malitiosus preco, ubi benevolus est iudex.* Tum etiam Chrysostom. 85. in Joannem: *Nihil nobis desperare, etiam si Sacra menta ab indignis suscipiamus.* Idem habet Cathechismus Tridentini Tit. de Sacramentis; ergo &c.

141. Probatur secunda pars contra Scritas, & plures Canonistas, nimirum peccare Ministrum confidens Sacramentum in statu peccati mortalis, licet ad id non sit specialiter consecratus: ostenditur 1. quia Tomo 3. Conciliorum in Rescriptis Nicolai I. Papae Tit. 11. num. 5. loquendo de malis Sacramentorum Ministris haec habentur: *quoniam mali bona ad ministrando se tantummodo ledunt; in quibus verbis ratio patet, proper quam peccati rei declarantur Ministeri confidentes Sacra menta in lethali desumitur ex ipsa Sacramentorum bonitate, quam male tractant: Sancta enim Sancte, & religiosè tractanda sunt, ut resert Theologorum axioma, & habet Cathechismus Tridentinus Tit. de Sacramentis: atqui eadem est bonitas, & Sanctitas Sacramentorum, sive Minister sit consecratus, sive non, sive solenniter, sive absque solennitate minister;* ergo &c.

142. Probatur 2. Sacra menta ex institutione sua continent in se merita, & Sanguinem Christi Domini, quæ auctoritate, & nomine Christi Minister dispensat ad sanctificationem animarum, ut late constabat à num. 193. sed ex ipso naturæ lumine indecens, & irreligiosum est, Ministrum peccato mortali infectum ea ad eum sanctissima munera obire; ergo &c. Confirmatur ex Augustino Tom. 7. lib. 2. contra Epistolam Parmeniani cap. 10. post medium dicente: *omnia Sacra menta, cum ob sint indigne tractantibus, profunt tamen per eos dignè sumentibus; atqui non solum sunt Sacra menta, quæ conficiuntur ab iis, qui sunt specialiter consecrati, aut ab iis, qui solenniter ministrant, sed etiam, quæ ab aliis conficiuntur, qui non sunt specialiter consecrati, neque solenniter ministrant: ergo per se loquendo illicite faciunt.* Duxi in alterione per se loquendo: quia per accidentis ratione invincibilis ignorantia sua conscientiae, aut ratione urgentis necessitatis suscipiens advertentiam, potest quandoque Minister excusari à culpa formalis, licet ad se sanctificandum contritionis actum non eliciar, ad quem tenetur in confessione omnium Sacra-

mentorum; imo ad celebrandum Missam Sacra mentum, cum debet communicare, tenetur ex speciali præcepto præmittere confessionem, vel si forte non possit, debet conari, quantum possit, contritionem elicere, & post Missam quam primum confiteri, ut definir Tridentinum sed. 13. cap. 7. Ex dictis

Fit 1. esse peccatum lethale, confidere Sacramentum cum conscientia peccati mortalis. Ratio est, quia actio illa est prohibita, ut confitatur à num. 140. & circa materiam ad eum gravem importantem gravem indecentiam, ut lumine naturæ constat; atqui actio prohibita circa materiam gravem, & gravem importantem indecentiam, est peccatum mortale; ergo &c. Confirmatur 1. ex Cathechismo Tridentini Tit. de Sacramentis longe post medium, ubi loquendo de Pastoribus, aliisque Sacramentorum Ministris haec habent: *neque enim Pastores, aliisque Sacramentorum Ministri, cum hec audirent, satis sibi esse arbitrentur; meminisse autem semper debent, Sacra menta divinam quanam virtutem, que illis inest; nunquam amittent, at verò impure eam ministrantibus aeternam peccati, & mortem afferre;* atqui aeternam peccati, & mortem duntaxat afferre potest peccatum mortale; ergo omnes Sacramentorum Ministri confidentes Sacra menta in peccato mortali peccant mortaliter, ac prouide sine consecrati, sive non consecrati, sive solenniter, sive absque solennitate ministrant, peccabunt lethali. Confirmatur 2. ex Div. Thoma 3. part. quæst. 64. artic. 6. in Corp. dicens: *non est dubium, quia mali exhibentes Ministerios DEI, & Ecclesie in administratione Sacra mentorum peccant, & quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam DEI, & contaminatorem Sacra mentorum quantum est ex parte ipsius peccatoris (licet Sacra menta secundum se incontaminabili sunt) consequent est, quod illud peccatum ex genere suo sit mortale.*

Fit 2. contrahentes matrimoniū in statu peccati mortalis duplex committere peccatum, unum, quia in peccato recipiunt Sacra mentum, alterum, quia in peccato conficiunt, & ministrant illud. Fit 3. de illis, qui non conficiunt Sacra mentum, servata proportione die scirendum esse penitentia deformitatis actionis. Quia de causa Authores communiter judicant Sacerdotem, & Diaconum dispensantem Eucaristiam in lethali, peccare lethali, est non committat tot peccata, quod Hostias diffribuit; cum actiones illæ tendant ad unum effectum convivium, quod alii negant. Inde plures Authores indicant, Confessarium audiētatem confessiones in statu peccati lethali, non solum peccare, dum absolvit, verum etiam dum audire confessionem, & penitentiam imponit, cum ad eum indecenter concurrat ad rem Sanctam; quod non ita evenit in Pontifice, aut Episcopis indulgentias pœnaruū temporaliū remissivas concedentibus.

145. Alii extendunt ad Diaconum, & Subdiaconum solenniter exercentes officium sui Ordinis in peccato lethali; sed in hoc communiter dissentunt Authores. Ratio est, quia testimonia à contrariis allata loquuntur solum de peccatis publicis illorum Ministrorum generantibus scandalum, & actio illa per se non videretur habere, unde defumatur malitiam gravem; aliter peccarent graviter exercentes in lethali sua officia Sacra; v.g. Acolytus, Exorcista, Ostiarius, Lector, & quivis Minister in confessione Sacramentali, ut sunt confessio Chrysostomus, benedictio Olei infirmorum, consecratio Temporum, benedictio Abbatum, vestium Sacerdotalium, aquae Lustralis, Cinerum, Palmatum, Nuppiarum, & his similia, quod Adversarii communiter negant; quia in his non conficitur Sacramentum, neque confertur per has actiones alii gracia, neque in iudicio prudentium concipitur ulla irreverentia gravis, licet magna sit inter leves: ex quibus inferri potest refoliorum aliorum quam plurium casuum particularium.

146. Objicies 1. contra primam assertioneum: ad applicandum pro Petro Sacrificium Missæ sufficit intentio habitualis, & non requiritur actualis, aut virtualis; ergo ad conficiendum Sacramentum. Respondeo 1. Vasquez neg. antec. nam qui pro altero applicat Sacrificium, illud pro eo offert, & ad offerendum requiritur saltem virtualis intentio; haec autem solario displicer, quia non offert exercendo officium sacrificantis, aliter non posset offere ante Sacrum, quod Vasquez, & omnes negant, sed offert, quatenus Petro donat illam satisfactionem, & declarat suam voluntatem: declaratio autem fieri potest modo, & obtinere suum effectum, quando solum manet habitualiter, et si, quando operatur, non sit moralis operatio; immo licet, qui donavit, sit tunc ebrius, aut dormiens, ut in milibus exemplis perpicuum est: sic declaratio testamentaria habet suum effectum mortuo homine, quin in ordine ad effectum sit tunc ulla operatio moralis illius. Quapropter cum Eximio Doctore, Arriaga, Lugo, Enao, & aliis respondeo conc. antec. & nego consequiam; quia in confessione Sacramentorum intentio Ministri concurreat ut operatio moralis, ex doctrina Tridentini citati num. 125. juxta expositionem omnium Theologorum, ac proinde deber manere saltem in aliquo suo effectu in homine, qui operatur ut sui compos; applicatio vero Missæ non ita concurreat, sed ut pura donatio, ad quam non requiritur operatio moralis, ut constat ex dictis, quando prodit in effectum.

147. Objicies 2. In suscipiente Baptismum sufficit intentio habitualis suscipiendi; ergo etiam in conficiente Sacramentum sufficiet intentio habitualis conficiendi. Anrec. examinandum est a nobis infra, quando agemus de dispositiobibus requisitis in suscipiente Sacramentum. Pro nunc autem permisso ant. resp. neg. conseq.

R. P. Gormaz Theolog. Tom. II.

quia suscipiens ut suscipiens praesertim Sacramentum, nullam partem Sacramenti conficit, ac proinde ex hoc capite non est titulus, ex quo debebat habere actualem, aut virtualem intentionem; conficiens vero partem saltem confidere debet ex intentione moralis, ut constat ex num. superiori ex doctrina Tridentini, & Theologorum, ad quam moralem intentionem requiritur saltem virtualis intentio. Dixi ut suscipiens: quia, si ille, qui suscipit Sacramentum, efficiat etiam partem illius ut contingit in Sacramento Poenitentiae, & matrimonii, debet habere virtualem saltem intentionem, Ceterum quod Sacramentum matrimonii notandum est, posse fieri per Procuratorem, sicut & alii contractus humani sunt, ac proinde requiritur in contrahente saltem intentio virtualis ad instituendum Procuratorem, & in isto ad operandum nomine alterius, sicut fieri solet in aliis contractibus humanis, quin ex Sacramento matrimonii defumti possit paritas ad alia Sacramenta.

148. Objicies 3. S. Thomas 3. part. quæst. 64. artic. 8. ad 3. ait: licet ille, qui aliud cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen intentionem habitualem, que sufficit ad perfectiōnem Sacramenti; ergo ad conficiendum Sacramentum non requiritur intentio actualis, aut virtualis, sed sufficit habitualis. Respondeo, nego consequiam, quia, ut fatentur Cajetanus, & Interpretes Divi Thomæ, in eorum contextu habitualis pro virtuali ex usu antiquorum, apud quos haec vox habitualis erat generica, comprehendens quacunque voluntatem præteritam, non retraharam, sive perseveraret moraliter in effectu, sive non, & ex contextu contrahit illam Divus Thomas ad intentionem, quam nunc Theologi vocant virtualem contradictionem à pure habituali.

Objicies 4. contra secundam assertioneum: Ecclesiast. 24. dicitur ab immundo, quis mundabitur? & infra, qui baptizatur a mortuo, quid proderit lavatio ejus? ergo Minister mortuus, si ve existens in peccato mortali, nequit confidere validè Sacramentum. Confirmatur 1. Joannis 20. Christus conferens Apostolis potestatem remittendi peccata, dixit: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata &c. ergo in remittente peccatum requiritur Spiritus S. sed istius non habet neque infidelis, neque peccator; ergo non possunt validè confidere Sacramentum, quo peccatum remittitur. Confirmatur 2. Stephanus Papa symoniæ Ordinatōs à Formolo Praedecessore suo iussit de novo ordinari; ergo censuit, eos non fuisse validè ordinatōs ob sacrilegium in eorum Ordinatione admissum. Respondeo, nego consequiam quia Ecclesiasticus loquitur ibi de eo, qui propria sua virtute mundat, quam imundus non habet: Minister autem Sacramentorum non mundat virtute sua, sed virtute Christi. Alterum vero testimonium de Baptismo non venit ad rem, quia ibi non agitur de Baptismo nostro, sed

L 1 2

de

de purificatione ab immunditia legali, quæ in  
lege antiqua oriebatur à contactu mortui.

150. Ad primam Confirmationem dist. conseq. requiritur Sp:ritus Sanctus ut inhabitans per gratiam in Ministro, nego: ut consequens protestatem remittendi peccata juxta Christi institutionem, conc. consequentiam, & dist. eodem modo min. subsumpta, nego: conseq. etenim Spiritus Sanctus, ut docetur in Tractatu de Trinitate, utsore verus DE US, in omnibus est per præsentiam, in Justis per gratiam, & in Ministris Sacramentorum peccata infectis, non quidem per gratiam, sed per protestatem ad remittenda peccata; neque Minister Sacramentorum est quilibet homo, sed qui à Christo sunt instituti, ut defini Tridentum sess. 7. Can. 10. de Sacramentis. Ad secundam Confirmationem nego consequentiam: nam Stephanus id facere potuit, quia habebat grave fundatum ad judicandum, Formosum habuisse intentionem præalentem peculiarem, quando singulos ordinabat, non ordinandi illos, si erant Symoniaci; quod ipse formosus potuit declarare, vel potuit id facere ex aliquorum illius temporis peculiari opinione, quam falsam omnino esse, constat iam ex Conciliorum definitionibus suprà traditis; Stephanus autem nullatenus definitivit, ita esse faciendum.

151. Objicies 5. Novissime ex Boivin Scotista, nullum est jus positivum expressum, neque implicitum ex consensu Doctorum, in quo tanquam peccati rei damnentur, qui absque solemnitate Ministrant Sacra menta, & qui non sunt consecrati ad illa confiencia; ergo non est peccatum ira Ministrare. Resp. N. antec. quia id satis constat ex Nicolao I. citato num. 140. & ex Cathedrismo Tridentini idipsum confirminge num. 143. Imò etsi nullum esset jus expressum positivum, ipso naturæ lumine possemus idipsum inferre, attentâ rei gravitatè, ob rationes supra datae, modo quo id intulit Augustinus citatus num. 141. quando autem adhuc prædicta Pontificis, & Cathedrisci testimonia non exstabant, & D. Thomas citatus num. 143.

## S E C T I O N I V.

## De Auctore Sacramentorum.

152. Constat ex Trid. citato num. 16. Christum Dominum esse auctorem omnium Sacramentorum novæ legis, & quidem immediatum: nam licet in definitione Tridentini ea particula immediate non apponatur, attamen in communi usu loquendi solum dicitur quis instituere, quæ immediate, & per se ipsum instituit, non autem, quæ auctoritate ab ipso accepta instituunt alii: sic Christus non dicitur instituisse Sacramentalia, licet dederit Ecclesiæ potestatem ea instituendi; & in republica Christiana, non dicitur Pontifex, Rex, aut Gene-

ralis religionis instituere, quæ potestate ab illis accepta instituunt Legati, Gubernatores Provinciales. Imò definitio Tridentini intelligenda est de Christo ut homine quoad clementiam volitionis instituens, eth ad illam dignificandam concurrenit persona dignitas. Videatur D. Thoma 3. pa. quæst. 64. Art. 4. in corpore. De Christo enim ut Deo, nullus est ambigendi locus, siquidem Deus est præcipua, & primaria causa Sacramentorum secundum primariam auctoritatem potestatem.

Qua de causa Concil. Tridentinum contra aliquos dubitantes: an Sacramentum extrema unctionis fuerit immediate à D. Jacobo institutum, definivit Sess. 14. Ca. 1. fuisse à Christi institutum, & à D. Jacobo promulgatum. Singulorum autem Sacramentorum institutio vel explicite, vel implicite habetur in Scripturam, Baptismi, Eucharistie, & extrema unctionis, & constat ex num. 32. & 64. confirmationis Mat. 19. oblati sunt ei parvuli, ut eis manus imponeat; penitentie Joannis 20. quorum remissio peccata &c. ordinis ibidem quo ad potestatem absolvendi ex dictis num. 27. quod ad potestatem verò consecrandi Luca 22. hoc est corpus meum, quod pro vobis datur, hoc facite in meam commemorationem. Matrimonij nomine Matth. 19. quod DEUS conjunxit, ideo non separat.

Quibus in locis ea, quæ perplicie instituta patent, non solum instituta, verum, & declarata nobis fuerunt à Christo. Quæ vero implicitè indicantur instituta, explicata nobis fuerunt ab Apostolis, & ad nos per Apostolicam traditionem derivata, sic Augustinus lib. 3. de Doctrina Christiana cap. 9. loquens de Sacramentis novæ legis respectice ad antiqua hæc habet; quædam pauca pro multis, cedemque factu facillima, & in intellectu augustiniana, & observatione castissima, ipse Dominus & Apostolica tradidit disciplina. Difficilias autem, quæ hic exagitari soler à Theologis, ea est, an puræ creaturæ communica potuerit, vel instrumentalis, vel minus principalis, sive delegata potestas instituendi Sacra menta?

Prima Sententia docet puræ creaturæ communicari posse potestatem determinandi, & designandi signa Sacramentalia jam à Deo antecedenter sub disjunctione instituta, non timeat instituendi Sacra menta, seu prebendit ecclesiasticam conferendi gratiam; ita Scotus, Gabriel Durandus, & Vasq. disp. 133. Ca. 2. eominus, quia instituere, est rem aliquam inchoare, & a inicio statuere, quod prælatore non valeat puræ creatura per quamcumque potestatem à Deo acceptam respectu Sacramentorum, ut semper præcederet decretum DEI commitendi, & delegandi talem facultatem creaturæ, à quo decreto exordium, & initium sumerent Sacra menta; aliter ait Scotus, creaturam dero dea Dominio Dei. Secunda sententia affirmat, ita

Eximus Doctor, Meratius, Konick, Lugo, Ariaga, & plures alii cum D. Thom. quæst. 64. 3. parte Art. 4. in Corpore.

156. Affero cum secunda Sententia: communica-  
ri potest puræ creaturæ delegata potestas instituendi Sacra-  
menta. Probatur 1. DEUS potest cōmunicare puræ creaturæ potestatem instituendi signa sensibilia collativa gratiæ de-  
pendenter à p̄æcedenti decreto DEI, à quod tanquam à principio exordium sumat talis in-  
stitutio; sed talis verè esset delegata potestas instituendi Sacra-  
menta, ergo &c. causa te-  
net, & maj. patet, quia signa ab homine institu-  
tute elevari possunt à DEO ad causandam physice gratiam; ac proinde si DEUS puræ  
creaturæ p̄omitteret, s̄ id facturum supposita  
illa DEI promissione, posset illa puræ creatu-  
ra instituere signa collativa gratiæ. Tum e-  
tiam potest DEUS relinquere in manu puræ  
creaturæ, applicare cuiuscunq; vellēt, & mo-  
dis quibus veller, merita Christi, quæ infiniti  
valoris sunt, & condigna cuiuscunq; proemij  
possibilis; quo casu ea signa sensibilia consti-  
tuentia cum meritis Christi aggregatum mo-  
rale ex DEI beneplacito, esset causa moralis  
gratiæ; ergo cōmunicari potest puræ creatu-  
ra delegata potestas instituendi talia signa.

157. Min. verò primi Syllogismi, in qua p̄æci-  
pia inest apud Adversarios difficultas. Pro-  
batur: Fundatores religionum velle dicuntur  
instituisse eorum regulas & ceremonias; atqui  
ea potestas communicata fuit illis à Summo  
Pontifice, à quo ea institutio sumpsit exor-  
dium; ergo licet illa potestas communicata  
puræ creaturæ sumeret exordium à p̄æceden-  
te DEI decreto, adhuc esset delegata potestas  
instituendi Sacra-  
menta. Confirmatur ad  
homines, p̄æcipue contra Vasquez, qui disp.  
135. fuisse probare conatur, non posse dici Christum  
instituisse ea, quæ ex Christi commissio-  
ne instituit Ecclesia, ac proinde non Christum,  
sed Ecclesiam verè & propriè dici instituisse  
ceremonias: atqui ea potestas sumpsit exor-  
dium à voluntate Christi dandi talem potesta-  
tem Ecclesiæ; ergo &c.

158. Probatur 2. Ratione: instituere idem est,  
ac de novo aliquid stabilire; atqui pura crea-  
tura potest de novo stabilire signa sensibilia  
collativa gratiæ, vel physice vel moraliter ex  
dictis num. 156. non quidem per potestatem ip-  
si connaturalem, sed à Christo vel DEO ei  
communicatam ex influxu meritorum Christi,  
cujus instrumentum esset ea pura creatura; ergo &c. Probatur min. ea pura creatura posset  
accipere tantam gratiæ plenitudinem, ut es-  
siceret opera valde meritoria, quæ dignifica-  
tetur multo magis à meritis Christi ipsi ap-  
plicatis; quo in sensu esset verum Christi in-  
strumentum, & Sacramentorum causa: sed  
pura creatura ita instruenda gratia, ut Christi in-  
strumentum, posset stabilire de novo ea signa  
modo explicato; ergo &c.

Confirmatur ex D. Thom. 3. part. quæst.

64. art. 4. dicente: *Christus in Sacramentis ha-  
buit duplē potestatē: unam auctoritatis,  
qua competit ei secundum quod DEUS, & talis  
potestas nulli creature posuit communicari, sa-  
cut nec Divina essentia. Aliam potestatē  
habet excellentiæ, qua competit ei, secundum  
quod homo, & talem potestatē potuit Ministris  
communicare, dāndo scilicet eis tanquam gra-  
tie plenitudinem, ut eorum meritum oparetur  
ad Sacramentorum effectus, ut ad invocationē  
nominum ipsorum sanctificarentur Sacra-  
menta, & ut ipsi possent Sacra-  
menta instituere. Et in-  
fra concludit, potest enim instrumentum con-  
junctum quanto fuerit fortius, tanto magis  
virtutem suam instrumento separato tribuere,  
sicut manus baculo; quæ verba, ut exponens  
patebit totam nostram Doctrinam continent;* ergo &c. Ex dictis

160.

Fit 1. Eam creaturam fore causam eorum  
Sacramentorum instrumentalem, vel ad sum-  
mum minus principalem, quam Christum no-  
strorum Sacramentorum. Ratio est quia Christus  
Dominus instituit Sacra-  
menta, quæ ex  
virtute meritorum ipsius habent vim causati-  
vam gratiæ; illa autem pura creatura ex solis  
suis meritis non posset dare Sacra-  
mentis vim  
causativam gratiæ, sed vel conjunctum cum  
meritis Christi ex promissione facta, & ex vo-  
luntate creaturæ applicanda, vel non applican-  
da tali signo, ut dicemus num. sequenti, quo se  
ostenderet Christi instrumentum: Sic enim esset  
causa instrumentalis respectivæ ad Christum, &  
causa minus principalis respectivæ ad Sacra-  
menta; sicut Legati, & Gubernatores dici solent,  
causæ instrumentales respectu Pontificum, &  
Regum, communicantium illis eam potestatē  
ad stabilendas leges, & causa minus principi-  
palis respectu legum. Quapropter ut evite-  
mus quæstionem de nomine, vocamus eam  
creaturam causam, sive instrumentalem, sive  
minus principalem; vel esset causa minus  
principalis signorum, quæ elevarentur ad  
causandam physice instrumentaliter gratiam.

Fit 2. Ea Sacra-  
menta valde distincta fore à  
Sacramentis legis antiquæ ex dictis à num.

20. Fit 3. Illam puram creaturam nullo modo  
derogare Dominio DEI, cùm omnia illius  
penderent à Dominio DEI, sicut facultas de-  
legati penderet à delegante; quo ruit alterum  
Scoti fundamentum.

Fit 4. Puram determinationem materialem  
ad signum neque in Pontifice, neque in Eccle-  
sia, posse deseruire ad instituendum Sacra-  
mentum, cùm ea pura determinatio materia-  
lis non conferat virtutem, neque efficaciam  
causativam gratiæ illi signo, neque ad hoc de-  
derit DEUS Ecclesiæ hanc potestatē, sicut  
daret illi creaturæ. Ad eum modum, quo si  
Episcopus p̄æcipiet alicui sub excommuni-  
catione, ut faceret, quod illi Petrus p̄æcipie-  
ret, tunc non dat Petro facultatem p̄æcipien-  
di sub excommunicatione: potest enim subire  
hoc munus Petrus Laicus inçapax jurisdictio-  
nis

L 1 2

161.

nis Ecclesiastice, sed ipse Episcopus tunc imponit excommunicationem subdito non facienti, quod Petrus designaverit; hujusmodi autem gravis est facultas, quam Pontifex, & Ecclesia habent ad materialiter determinandam materiam, & formam Sacramentorum. Alio modo se habet Episcopus, quando confert aliqui facultatem praependi sub excommunicatione: tunc enim non solum potest talis delegatus designare materiam praependi, sed etiam imponere censuram, quae adhuc non erat imposta, cuiusmodi aurem gravis esset facultas, quam ad instituenda Sacraenta haberet illa pura creatura, de qua loquimur, ut constat ex dictis. Videatur Cardinalis de Lugo disput. 7. sect. 2. Vide infra num. 217.

162. Obiectio contra totam hujus Sectionis doctrinam: *Sanctus Cyprianus lib. de ablutione pedum non longe ab initio loquens de Eucharistia sic ait: Summus Sacerdos sui est Sacramentum institutor, in ceteris homines & Spiritum San-*

*ctum habere Doctorem; ergo neque Christus Dominus fuit Author omnium Sacramentorum, neque repugnat pura creatura, quae sit causa quae principalis aliorum Sacramentorum. Respondere 1. nego suppositum antecedentis: nam ut notar Bellarminus lib. de Scriptoribus, Ecclesiastice liber ille de ablutione pedum non est S. Cypriani, sed cuiusdam ignori. Respondeo 2. permisso antec. nego consequentiam: nam ly in ceteris non refertur ad alias Sacraenta, sed ad cæmeronias, & ritus accidentales, qui observantur in confectione Sacramentorum, & Sanguinis Christi; etenim non solum ex Florentino, & Tridentino, & ex constanti ab Apostolis traditione, verum etiam ex ipsa Sacra Scriptura clari constat, Sacramentum Baptismi institutum fuisse a Christo Domino Marthæ 28. ac proinde ly in ceteris neque a Divo Cypriano, neque ab illo Author Catholico referri valet ad cæmera Sacraenta.*

## DISPUTATIO IV.

### DE VIRTUTE, EFFECTU SACRAMENTORUM, ET DISPOSITIONE SUSCIPIENTIS.

163. *S*acraenta causare gratiam ex opere operato, constat ex num. 16. licet non accederet quis ad Sacramentum cum dispositione contritionis, quæ in Justo meretur gratiam de condigno, gratia, quæ in premium contritionis datur, non esset gratia, quæ ex opere operato Sacramento correspondet; hæc enim confertur independenter ab eo, quod actio Ministri, aut suscipientis sit, vel non sit meritoria, sive quod id est, independenter à merito operantis. Quapropter Sacraenta, quæ Christus Dominus Apostolis contulit, causarunt gratiam ex meritis Christi ab illa actione independentibus, ita, ut eandem ex operato causarent gratiam, licet illa actio Christi meritoria non esset: sic etiam ille, qui accedit ad Sacramentum Pœnitentiae cum contritione, quæ irtuote pars Sacraenta Pœnitentiae causat ex opere operato gratiam, recipit gratiam ex opere operato vi contritionis ut partis Sacramenti distinctam ab illa, quam accipit vi contritionis ut meritoria. Cæterum, cum Sacraenta causent ex opere operato ad modum causæ necessariae, confertur etiam majorem, vel minorem, juxta dispositionem subiecti: sic ignis majorem calorem causat in subiecto magis disposito, & approximato, licet ista dispositio, & approximatio non habent virtutem producendi calorem, ut constabit ex num. 201. Quapropter, quando dispositio est causa meritoria gratiae, duo habet distincta munera valde notanda, alterum disponendi subiectum in ordine ad Sacramentum, sive ad causam necessariam gratiae ex opere operato; alterum movendi DEUM ad conferendam grati-

am subiecto ex opere operantis. Ex quo principio facile dissolvit omnia argumenta Hæreticorum intendentium, gratiam conferre Fide, aliisque dispositionibus, non autem virtute Sacramentorum: confertur enim ex Fide, & aliis dispositionibus meritorie, si sine accusa perni liberi gratia habituali formati, à Sacramentis autem confertur coactivæ ex opere operato, ut ex progressu Disputationis latè constabat.

### SECTIO I.

*An Sacraenta causent physicæ gratiam?*

*C*eleberrima est hac tempestate in Scholasticis controversia, pro cuius decisione dispono 1. ex Libris Phycorum, causam efficiem duplicem esse, alteram physicam, alteram moralern. Causa efficiens physica est illa, quæ immediate exequitur actionem, per quam effectus producitur, & à qua actio immediate oritur. Causa efficiens moralis dicitur illa, quæ quia est saltem ablucere prævisa independenter ab effectu, movet per sui allicientiam causam physicam ad effectus productionem; sic causant consilium, mandatum, preces, mina, merita, & alia hujusmodi, & per hanc formaliter distinguitur causa moralis efficiens à causa moralis non efficienti, v. g. finali, & aliis similibus: nam causa finalis movet ad positionem effectus, ut ponatur causa; sic salus movet ad ponenda remedia, quibus obtineatur salus. Quapropter movet, ut sit, & dicitur causa pœ-